

Som inspiration och komplement till publikationen *Vänta inte! Guide för investeringar i tidiga insatser för barn och unga* ges i ett antal foldrar beskrivningar av hur arbetet kan gå till i verkligheten. Just denna folder behandlar arbetet i Norrköping och den typ av finansieringsform som man valt där, den som kan kallas Återföringsmodellen.

Från arbetslöshet till framtidstro

– fallbeskrivning, Norrköpings sociala investeringsfond

1

Identifiera de resultat som behöver förbättras och involvera berörda aktörer

Norrköpings kommun har under en längre tid haft problem med hög arbetslöshet. Differensen mellan riket och Norrköpings kommun har legat på fyra procent under senaste åren. Norrköpings politiker och tjänstemän har identifierat arbetslösheten som ett väsentligt problem i kommunen och ser sociala investeringar som en möjligtgärd för att minska framtida produktionsbortfall. 2010 beslutade kommunfullmäktige att inrätta en social investeringsfond i Norrköping med totalt 40 miljoner kronor att tillgå.

Syftet med den sociala investeringsfonden är att på längre sikt minska risken för långvarig arbetslöshet. Utgångspunkten är att identifiera grupper med riskfaktorer, där det genom en kedja av möjliga händelser finns en ökad risk att som vuxen hamna i utanförskap. De förebyggande insatserna genomförs utifrån ett kommunövergripande perspektiv som på sikt ska minska de kommunala kostnaderna samt generera mänskliga vinster. Det är viktigt att de insatser som erhåller medel på vetenskaplig grund kan antas minska den långvariga arbetslösheten.

2

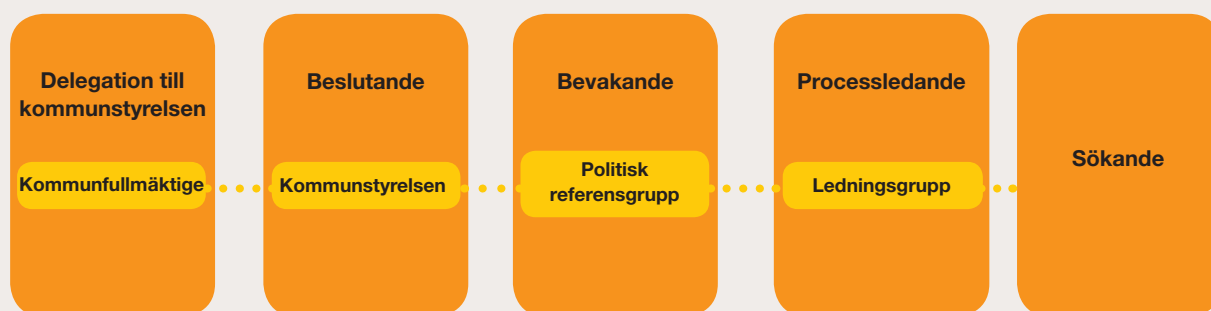
Definiera förutsättningarna för att investera i tidiga insatser

Politikerna i Norrköpings kommun var enade om att en social investeringsfond kan leda till minskad arbetslöshet på längre sikt och gav år 2011 ekonomi- och styrningskontoret i uppdrag att utforma riktlinjer. De förebyggande insatserna som beviljas medel ska, utöver målet att minska arbetslösheten på sikt, syfta till metodutveckling av Norrköpings kommuns verksamhet. Insatserna ska dessutom vara tidsbegränsade, vid sidan om ordinarie verksamhet, bidra till samverkan, samt minska kommunala kostnader. Vid goda resultat kan det vara aktuellt att genomföra omprioritering av resurser för att implementera den förebyggande insatsen i ordinarie verksamhet.

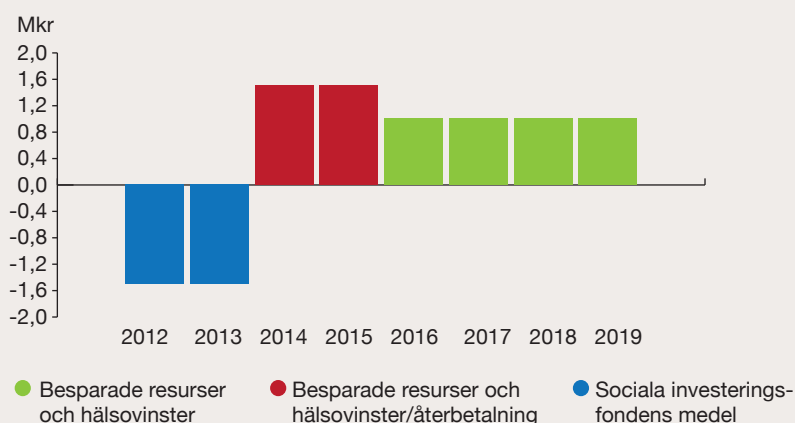
Organisation och ledning

Kommunfullmäktige har gett delegation till kommunstyrelsen att vara beslutande nämnd för Norrköpings sociala investeringsfond. Det innebär att kommunstyrelsen fattar beslut om sökande nämnd eller förvaltning ska beviljas medel ur investeringsfonden. Kommunstyrelsen har också utsett en politisk referensgrupp som består av tre ledamöter. De ska bevaka arbetet i de investeringar som beviljats medel samt följa den vetenskapliga utvecklingen på området.

Figur 1. Organisationsstruktur för Norrköpings sociala investeringsfond

Figur 2. Exempel på en implementerad social investering. De två första åren erhåller aktuell verksamhet medel från den sociala investeringsfonden. Den sociala investeringen antas börja generera resursbesparingar samt hälsovinster år 2014 och framåt som ytttrar sig i lägre kommunala kostnader. År 2014 och 2015 återbetalas investeringen genom en minskad budgetram för nämnd eller förvaltning. Efter fullgjord återbetalning erhåller nämnden/förvaltningen eventuella överskott, i detta fall efter år 2015.

Figur 3. Kalkylen visar den sociala investeringsfondens påverkan på den kommunala budgeten. I detta exempel är investeringen återbetald år 2014 och nya sociala investeringar kan göras

Kommunal budget (tkr)	2012	2013	2014
Intäkter	1000	1000	1000
Budgetram till nämnd	-1000	-950	-950
Social investering	-100	0	0
Summa kostnader	-1100	-950	-950
Summa intäkter och kostnader	-100	0	0
Återbetalning av social fond		50	50
Resultat	-100	50	50
Sociala investeringsfond	2012	2013	2014
Ingående värde social investeringsfond	200	100	150
Medel till nämnd för social investering	-100		
Återbetalning till social investeringsfond		50	50
Summa medel sociala investeringsfond	100	150	200

Två år efter den sociala investeringen, år 2014, har nämnden/förvaltningen genom kostnadsminskningar skapat ett överskott som återställer den sociala investeringsfonden till dess ursprungliga värde.

Det processledande organet är ledningsgruppen som består av Norrköpings kommuns ekonomidirektör som ordförande, fem förvaltningschefer, en ansvarig för uppföljning/utvärdering samt en folkhälsocontroller som sekreterare. Ledningsgruppen har i uppgift att bereda inkomna ansökningar, processleda investeringarna, ta ansvar för att uppföljning genomförs, samt driva frågan om implementering. Genom att inkludera olika förvaltningschefer i ledningsgruppen vill kommunen främja samverkan mellan olika verksamheter.

Norrköpings kommuns nämnder eller förvaltningar är berättigade att ansöka om medel från den sociala investeringsfonden. Externa parter får också ta del av medel från investeringsfonden men måste ha ett samarbete med en nämnd eller förvaltning inom Norrköpings kommun. I ett tidigt skede beslutade man att förslag till insatser ska utarbetas av personal ute i verksamheterna eftersom de har kunskap om vad som kan förväntas ge goda effekter. Dock måste insatserna på sikt ha effekt på Norrköpings kommuns arbetslöshet.

Pågående investeringar 2014

▶ Alla barn i skolan

- Beviljat: december 2011
- Belopp: 11,6 miljoner kronor
- Samverkande parter: socialkontoret och utbildningskontoret
- Syfte: Minska skolfrånvaron hos samtliga elever som av oklar anledning inte är närvarande i skolan.
- Metod: Genom att kartlägga orsaker till skolfrånvaro är det möjligt att bryta negativa mönster i ett tidigt skede.
- Återbetalningsperiod: år 2015-2018.

▶ Servicetraineer - Avslutad

- Beviljat: våren 2012
- Belopp: 4,6 miljoner kronor
- Samverkande parter: arbetsmarknadskontoret, utbildningskontoret, vård- och omsorgskontoret samt personalkontoret.
- Syfte: Ökat arbetsmarknadsdeltagande bland personer med ekonomiskt bistånd. Genom att individerna får jobb kommer detta troligtvis även generera indirekta positiva effekter på barnen i dessa familjer.
- Metod: Insatsen innebär att 30 personer över 26 år som är arbetsföra, aktuella inom ekonomiskt bistånd, företrädesvis från gruppen barnfamiljer, och behärskar svenska språket samt

något av de stora invandrarspråken anställs under ett års tid inom kommunal verksamhet.

- Återbetalningsperiod: år 2013-2015.

▶ Skolfam - Avslutad

- Beviljat: våren 2011
- Belopp: 3,9 miljoner kronor
- Samverkande parter: socialkontoret och utbildningskontoret.
- Syfte: Främja familjehemsplacerade barns skolresultat.
- Metod: Individanpassning av skolmiljön för att förbättra förutsättningar för barnens lärande. Fokus på läs- och skrivförmåga, matematik samt adaptiva färdigheter. Projektet har pågått sedan höstterminen 2011 och har visat goda resultat på både kunskapsinläring samt psykisk hälsa.
- Återbetalningsperiod: år 2015-2017.

▶ Resurs-, kompetens- och utvecklingscenter för ungdomar och unga vuxna med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning

- Beviljat: våren 2012
- Belopp: 11,7 miljoner kronor.
- Samverkande parter: socialkontoret, utbildningskontoret samt vård- och omsorgskontoret.

- Syfte: Den långsiktiga målsättningen är att varje ungdom och ung vuxen med NP-problematik ska kunna klara samspelet med sin omgivning och få en fungerande daglig livssituation med skolgång, sysselsättning och fritid.
- Metod: Samverkande stöd i skolan och i familjen, samt möjlighet till korttidsboende ska utveckla metoder för framtida arbetssätt.
- Återbetalningsperiod: år 2015-2019.

▶ Solid återkomst

- Beviljat: våren 2013
- Belopp: 1,7 miljoner kronor
- Samverkande parter: Unga Kris och socialkontoret.
- Syfte: Skapa en fungerande modell för eftervård för placerade unga som har problem med missbruk och kriminalitet. Målet är att minska antalet återfall samt att de unga ska börja arbeta eller studera.
- Metod: Unga KRIS samarbetar med socialkontoret och bistår med dagligt kontaktmannaskap, sju dagar i veckan.
- Återföringsperiod: år 2016-2018.

Ekonomi

Medel från fonden ska investeras i förebyggande insatser som på sikt kan ge lägre kommunala kostnader. Kostnadsminskningarna kommer att bestå av minskat behov av resurser, såsom färre HVB-placeringar, minskat behov av insatser från den samlade elevhälsan etc. Medlen i fonden består av tidigare års överskott som har markerats för detta ändamål. En nämnd som beviljas medel ur fonden erhåller dessa resurser utöver de redan tilldelade. För att en social investering ska beviljas medel måste den/de nämnder som ansöker om medel påvisa framtida minskade kommunala kostnader samt mänskliga vinster. Stor vikt läggs därför vid kostnads- och effektberäkningar samt planering för uppföljning.

När effekterna av investeringen framträder, dvs när de kommunala kostnaderna minskar till följd av investeringen, ska nämndens/förvaltningens ekonomiska ramar minskas med motsvarande belopp. Det innebär att kommunen budgeterar ett överskott under ett givet år till följd av de kostnadsminskningar som uppstår i och med den sociala investeringen. Överskottet ska sedan markeras i bokslutet och användas för framtida sociala investeringar. Därmed kommer fonden kontinuerligt att fyllas på och nya sociala investeringar kan göras. Visar det sig att insat-

sen inte haft några effekter upphör kravet på återföring. Därmed följs redovisningsprincipen gällande investeringar. Detta är alltså en typ av finansieringsmodell som kan kallas villkorad återföringsmodell.

De kommunala nämnderna behöver endast betala tillbaka (genom kostnadsminskningar och därmed minskade ramar) det belopp som ursprungligen användes för den sociala investeringen.

Identifiera och beskriv tänkbara insatser

Sociala investeringar ska på lång sikt minska risken för långvarig arbetslöshet. Metoden som används i investeringen kan vara evidensbaserad, beprövad eller syfta till att utveckla en helt ny arbetsmetod. I ansökan ska metoden, effekterna, förutsättningarna, med mera, beskrivas noggrant.

Totalt har fem projekt beviljats medel motsvarande 32 miljoner kronor, varav de första investeringarna påbörjar sin återbetalning under 2013. (Se projektruta ovan)

Genomför vid behov prioritering och fatta beslut om insatser

Prioritering mellan ansökningar görs av kommunstyrelsen. En fullständig ansökan ska först godkännas av ledningsgruppen och skickas därefter till Norrköpings kommuns FoU-enhet för ett vetenskapligt utlåtande. Ledningsgruppen ger sedan en rekommendation till kommunstyrelsen som tar beslut huruvida en ansökan ska beviljas medel eller ej.

Som tidigare nämnts säger riktlinjerna för fonden att satsningar ska ha en långsiktig inverkan på arbetslösheten i kommunen, detta styr prioriteringsarbetet.

Säkerställ goda förutsättningar för genomförande av tidiga insatser

För varje förebyggande investering ska det finnas en plan för löpande uppföljning. När ansökan väl godkänts av kommunstyrelsen ska en projektplan tas fram. Det ska där framgå hur resultaten ska mätas och vid vilka tidpunkter de ska redovisas. Det ska också anges hur investeringen bidrar till att kommunens totala kostnader minskar och vilka verksamheter som erhåller kostnadsminskningen.

Arbets sättet för investeringarna ska dokumenteras så att de kan få en spridning till ett mer generellt genomförande, om de är lyckade. Dessutom ska det årligen göras en samlad uppföljning kopplad till det långsiktiga syftet, att sänka arbetslösheten.

Implementering

Med riktlinjer samt ansökningsblankett skapar man en tidig struktur för att uppnå en lyckad implementeringsprocess. Utifrån utvärderingen som görs av varje investering kan beslut tas om insatsen ska permanentas eller ej. Detta beslut tas av förvaltningscheferna. Väljer de att permanenta insatsen måste omprioriteringar göras i ordinarie budget.